

Posudek oponenta diplomové práce
Obor: fonetika

Alena Kropíková

Strukturální a temporální vlastnosti konsonantických intervalů u předškolních dětí

Výzkum dětské řeči je důležitou součástí studia osvojování řeči. Zájem je soustředěn v jednom směru na dítě a jeho osvojování mateřštiny, v druhém směru pak na výzkum osvojování si jazyka cizího. Získané poznatky slouží jako důležitá informace pro vytváření představy o fungování řeči obecně. Je tedy pro to s podivem, že je mu v českém prostředí věnováno poměrně málo prostoru. V zahraniční literatuře můžeme sledovat relativně konstantní nárůst zájmu o danou problematiku. Výsledky práce mohou být použity na poli nápravy řečových vad a stejně tak pro diagnostiku některých vývojových poruch. Práce Aleny Kropíkové si vytkla za cíl prozkoumat oblast osvojování konsonantických shluků. Ty se zdají být zajímavým zdrojem informací, protože spadají do oblasti relativně obtížných jevů v rámci osvojování jazyka a jsou také velmi relevantní z hlediska češtiny, která je považována za jazyk mající bohatou zásobu spojení konsonantů.

V teoretické části autorka představuje problematiku výzkumu podrobným a přehledným způsobem. Seznam literatury obsahuje české i zahraniční autory. Zabývá se klasickou literaturou i novějšími příspěvky k tématu a zmiňuje i svůj předešlý výzkum, který vznikl jako ročníková práce. Celkově zpracovala 55 titulů, které svědčí o tom, že se věnoval přípravě v dostatečné míře. Úvodní kapitola je rozdělena celkově do sedmi podkapitol. V prvních dvou podkapitolách probírá téma slabiky. Jednak se zabývá teoretickým výkladem slabiky jako takové, jednak pak slabikou v rámci osvojování. Popisuje slabiku a její univerzální charakteristiky a následně pak její úlohu v rámci českého systému. Shrnuje teze, které se zabývají osvojováním percepce a produkce. Závěrem druhé podkapitoly rozebírá úlohu sonority, jako teoretického modelování slabiky, a její úlohu v řečovém vývoji dítěte. V další podkapitole probírá teoretické úvahy, které se týkají souvislosti mezi osvojováním řeči a rozvoje motorických schopností. Dále pak charakterizuje problematiku osvojování konsonantických shluků, která je ústřední zájmem předkládané práce. V teoretické části bych rád velmi pochvalně hodnotil tři závěrečné podkapitoly, v nichž autorka představuje využití výsledků výzkumu v praxi a otázku metodologie daného výzkumu. Dostatečně dokumentuje svůj vhled a především nadhled do problematiky studia osvojování, který osvědčuje především v závěrečné podkapitole teoretického úvodu, v níž komentuje představené teoretické koncepty a velmi přehledně uvádí hypotézy, které si dala za cíl ověřit.

Další částí předkládané práce je popis a hodnocení experimentu, který byl proveden. Popis je velmi přehledný a obsahuje všechny náležitosti, které jsou pro jeho pochopení nezbytné. Zmiňuje jeho formální stránku. V první řadě tedy sestavení seznamu jednotlivých položek, které jsou rozdělené na skutečně existující slova a pseudoslova, která byla použita v experimentu. Jednotlivá slova a pseudoslova obsahují sledované konsonantické shluky. Uvádí jejich charakteristiku a důvod jejich užití. Za pozitivní považují, že autorka při výběru jednotlivých položek bere v úvahu i jejich celkovou frekventovanost v české slovní zásobě. Popisuje dostatečně podrobně způsob pořizování a zpracování nahraného materiálu. Dále pak v práci najdeme vysvětlení metody použité pro analýzu zvukového materiálu. Autorka uvádí popis hodnocení a segmentace jednotlivých konsonantických shluků velmi přehledným způsobem. Závěrečnou podkapitolou části experimentu je popis jednotlivých výsledků. Pro popis používá jednak slovní hodnocení a jednak grafické zobrazení v podobě sloupcových grafů.

Závěrečná kapitola nazvaná „Diskuze a závěr“ pak zhodnocuje celkové výsledky a jejich význam pro potvrzení, vyvrácení jednotlivých hypotéz. Rád bych ocenil přehledné komentáře týkající se jednotlivých hypotéz stanovených na závěr teoretického úvodu práce. Autorka se snaží vztáhnout získané pozorování k prostudované literatuře a pečlivě popisuje jednotlivé shody, nebo rozdíly mezi jejím pozorováním a pozorováním ostatních autorů.

Diplomová práce Aleny Kropíkové je velmi kompaktním popisem dané problematiky a následného experimentu, který testoval děti v rozmezí 3;8-4;9 a sledoval problematiku osvojování jednotlivých řečových dovedností. Autorka se snaží velmi přehledně vysvětlit důvody, pro které volila kroky v rámci svého výzkumu. Moje připomínky jsou tedy drobného charakteru a nemíří na celkový ráz práce. Domnívám se, že by stálo za to o něco více vysvětlit pozn. 40 na straně 55, kde se píše: „*Jsmo si vědomi skutečnosti, že desonorizované znělé explozivny vykazují v průměru kratší trvání okluze než neznělé explozivny. Pro účely našeho výzkumu se nám ale nezdálo nutné tento rozdíl zohledňovat.*“ Je to z důvodů sebraného materiálu, nebo vyhodnocení experimentu obecně? K úplné dokonalosti textu pak ještě chybí větší množství překlepů a drobných chyb. Například na straně 24 se můžeme dočíst: „...a jak s nimi při nakládají při řečové produkci...“

Jak už bylo několikrát zmíněno, práce působí velmi kompaktním a propracovaným dojmem, z tohoto důvodu mé otázky jsou směřované spíše k okolnostem výzkumu. Zajímalo by mě, s jakým zájmem rodičů a pracovníků mateřských škol se setkala při svém výzkumu. A s tím souvisí i otázka, jakým způsobem autorka získávala pozornost dítěte pro jednotlivé úkoly a jak velký problém bylo pro děti chápat úkol týkající se pseudoslov? Bylo obtížné je přesvědčit, že daný obrázek je grafickým „ztvárněním“ pseudoslova, nebo to byl pro děti úkol relativně snadný?

Předkládaná práce splňuje svým obsahem i rozsahem požadavky kladené na diplomovou práci. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **v ý b o r n ě**.

V Praze dne

.....
Mgr. David Studenovský Ph.D.
Fonetický ústav FFUK